

UZUPEŁNIA UCZEŃ

KOD UCZNI

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

miejsce
na naklejkę
z kodem

EGZAMIN W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

HISTORIA I WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw zadań zawiera 20 stron (zadania 1–24).
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie wpisz swój kod, numer PESEL i naklej naklejkę z kodem.
3. Na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i numer PESEL, wypełnij matrycę znaków oraz naklej naklejkę z kodem.
4. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania. Wykonuj zadania zgodnie z poleceniami.
5. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
6. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Ich rozwiązania zaznaczaj na karcie odpowiedzi w następujący sposób:

- wybierz jedną z podanych odpowiedzi i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą, np. gdy wybrałeś odpowiedź A:

■	B	C	D	E
---	---	---	---	---

- wybierz właściwą odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiednimi literami, np. gdy wybrałeś odpowiedź FP lub NT:

PP	PF	■	FF
----	----	---	----

lub

TT	TN	■	NN
----	----	---	----

- do informacji oznaczonych właściwą literą dobierz informacje oznaczone liczbą lub literą i zamaluj odpowiednią kratkę, np. gdy wybrałeś literę B i liczbę 1 lub litery NB:

A1	A2	■	B2
----	----	---	----

lub

TA	TB	TC	NA	■	NC
----	----	----	----	---	----

7. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylił, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

○■	B	C	■	E
----	---	---	---	---

8. Rozwiązując zadania, możesz wykorzystać miejsce opatrzone napisem **Brudnopis**. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

dysleksja

KWIECIEŃ 2013

Czas pracy:
60 minut

Powodzenia!

GH-H1-132

Ilustracja i mapa do zadania 1.

Źródło: [www.hellenica.de/\(...\)/Briefmarke/1964/pages/O1964_4.html](http://www.hellenica.de/(...)/Briefmarke/1964/pages/O1964_4.html)

Na podstawie: Daniel Dalet/d-maps.com

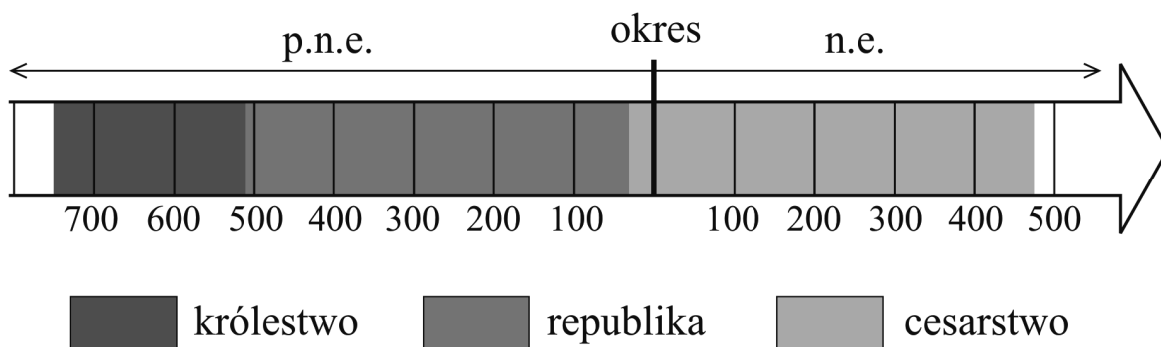
Zadanie 1. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ilustracja odnosi się do osiągnięć cywilizacji, która powstała na obszarze oznaczonym na mapie numerem

- A. 1. B. 2. C. 3. D. 4.

Taśma chronologiczna do zadania 2.

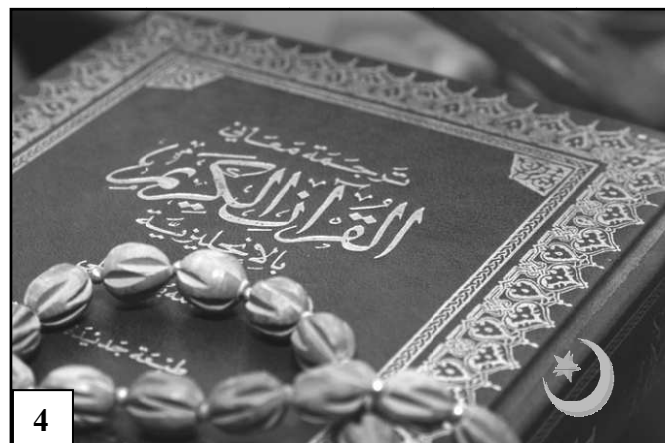
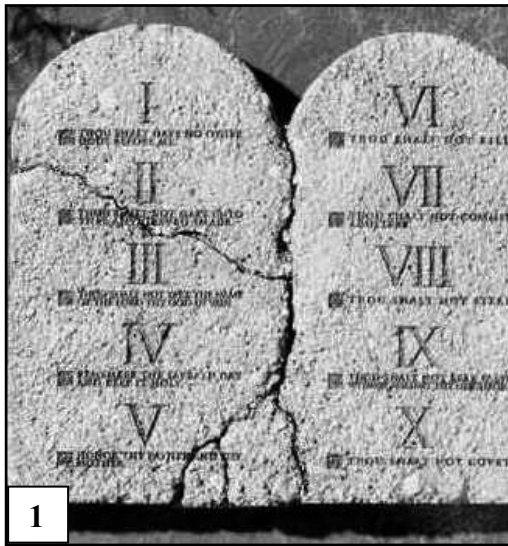
Zadanie 2. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania dotyczące taśmy chronologicznej są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

W VI w. p.n.e. w starożytnym Rzymie wprowadzono rządy republikańskie.	P	F
Jezus Chrystus urodził się w okresie, gdy Rzym był cesarstwem.	P	F

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Ilustracje do zadania 3.

Źródła: <http://www.vismaya-maitreya.pl/dfgdfgergtret.jpg>
<http://www.vismaya-maitreya.pl/dsffgggrg.jpg>
[http://piotripawel.lodz.pl/files/\(...\).jpg](http://piotripawel.lodz.pl/files/(...).jpg)
[http://www.real-life-church.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/07/13015\(...\).jpg](http://www.real-life-church.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/07/13015(...).jpg)

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ilustracje związane z judaizmem oznaczono numerami

- A. 1 i 2.
- B. 1 i 3.
- C. 2 i 4.
- D. 3 i 4.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tablica genealogiczna (fragment) do zadania 4.

Na podstawie: J. Wyrozumski, *Historia Polski do roku 1505*, Warszawa 1989.

Zapis, np. 992–1025, oznacza lata panowania władcy w Polsce.

*w latach 1031–1032 konflikt o władzę z Bezprymem

**współrządy

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W pierwszym roku XII wieku panował ojciec

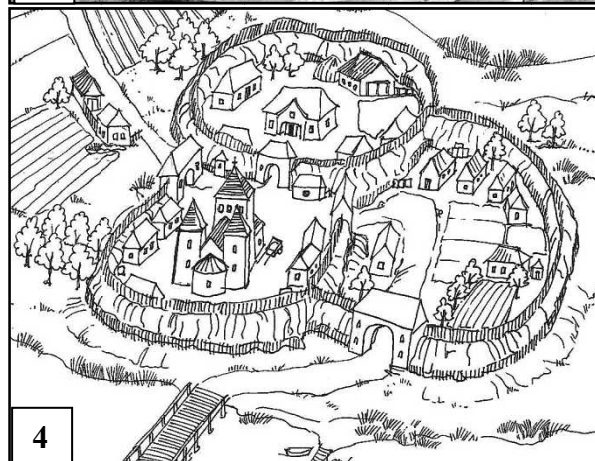
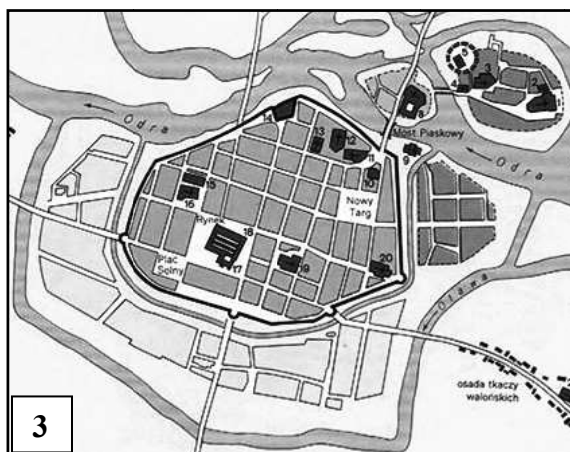
- A. Mieszka II.
- B. Kazimierza Odnowiciela.
- C. Bolesława Śmiałego.
- D. Bolesława Krzywoustego.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tekst i ilustracje do zadania 5.

Kolonizacja na prawie niemieckim w XIII–XIV w. była organizowana przez polskich książąt, możnowładców, biskupów i klasztory. Organizatorem zakładanej wsi lub miasta był tzw. zasadzca, który najczęściej zostawał sołtysem lub wójtem. Lokowane miasta charakteryzowały się prostokątnym rynkiem i regularną siatką ulic. Miasto otaczano fortyfikacjami: początkowo były to rów i palisada, potem – mury i wieże z cegły.

Na podstawie: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 1993.

Źródło: [w:] L. Leciejewicz, *Słowianie zachodni. Z dziejów tworzenia się średniowiecznej Europy*, Wrocław 1989; http://www.zory.pl/container/MIASTO//O_mie%C5%9Bcie//historia/grod_zory.jpg; *Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności*, PPWK Warszawa–Wrocław 1999.

Zadanie 5. (0–1)

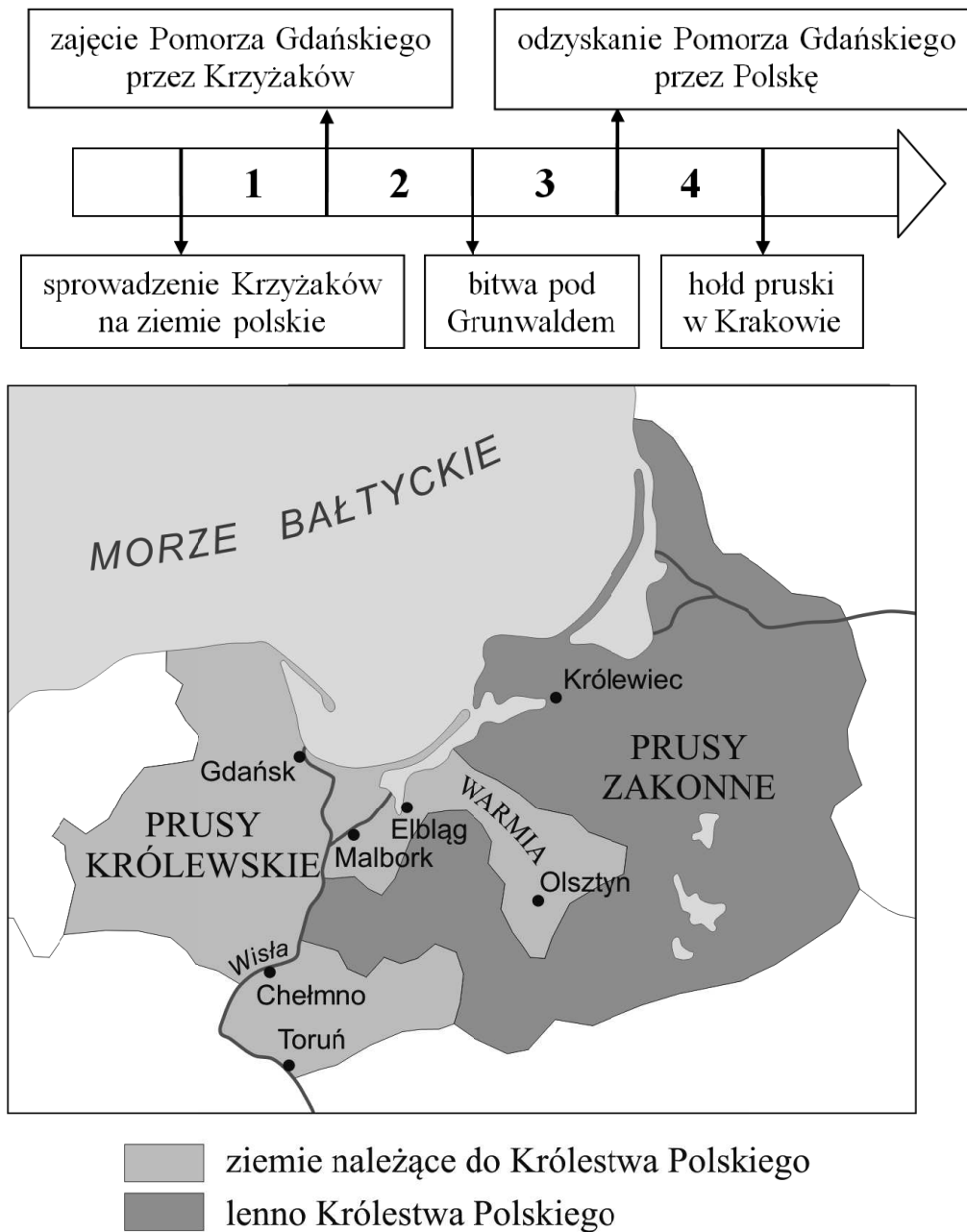
Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opisany w tekście typ miasta został przedstawiony na ilustracjach oznaczonych numerami

- A. 1 i 2.
- B. 2 i 3.
- C. 3 i 4.
- D. 1 i 4.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Taśma chronologiczna i mapa do zadania 6.

Na podstawie: A. Dybkowska, J. Żaryn, M. Żaryn, *Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności*, Warszawa 2007.

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przedstawione na mapie Prusy Zakonne to państwo zakonu krzyżackiego w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tekst do zadania 7.

Celem związku prawno-państwowego z Polską, a zwłaszcza związanego z nim przyjęcia katolicyzmu, było odebranie Krzyżakom pretekstu do najazdów na Litwę i połączenie sił Polski i Litwy przeciw zaborczemu Zakonowi, co miało podstawowe znaczenie dla obu krajów. Walka z Zakonem, który na początku XIV w. odciął Polskę od Bałtyku, a przez stałe usiłowanie zaboru Żmudzi szykował ten sam los Litwie, stanowić musiała naturalny cel polityki obu państw, łączącym siły przeciw wspólnemu wrogowi.

Na podstawie: J. Bardach, *Unia lubelska. Jej geneza i znaczenie*, Kultura i Społeczeństwo, R. XIV, nr 2 (1970).

Zadanie 7. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Autor opisuje przyczyny

- A. zawarcia unii w Krewie.
- B. chrystianizacji ziem polskich.
- C. sprowadzenia Krzyżaków na ziemie polskie.
- D. wojen polsko-szwedzkich o Bałtyk.

Tekst do zadań 8. i 9.

Konstytucja *Nihil novi*, 1505 r. (fragment)

Ponieważ prawa ogólne i ustawy publiczne dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu, przeto na walnym sejmie radomskim wraz z wszystkimi królestwa naszego prałatami¹, radami² i posłami ziemskimi³ za słuszne i sprawiedliwe uznaliśmy, jakoż postanowiliśmy, iż odąd na potomne czasy nic nowego (*nihil novi*) stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców, bez wspólnego zezwolenia senatorów i posłów ziemskich.

Na podstawie: *Wybór tekstów źródłowych z historii państwa i prawa polskiego, Konstytucja Nihil novi*, Warszawa 1952.

¹prałat – wyższy duchowny

²rada – tu: senatorowie

³posłowie ziemscy – przedstawiciele szlachty zasiadającej w sejmie

Zadanie 8. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania dotyczące tekstu są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Konstytucja <i>Nihil novi</i> wzmocniała władzę panującego.	P	F
Zgoda izby poselskiej była niezbędna do stanowienia prawa.	P	F

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 9. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cytowany dokument został ustanowiony w okresie panowania

- A. synów Bolesława Krzywoustego.
- B. ostatnich królów z rodu Piastów.
- C. władców z dynastii Jagiellonów.
- D. królów elekcyjnych z dynastii Wazów.

Tekst i tablica genealogiczna (fragment) do zadania 10.

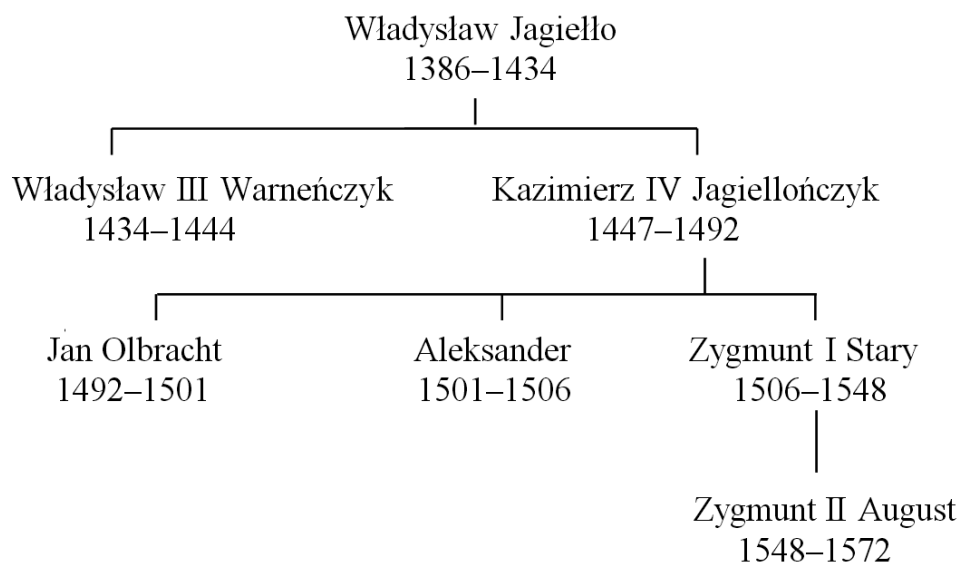
Mandat¹ króla do starostów o zwalczaniu herezji luterańskiej (fragment)

Minęło już kilka lat, gdy z powodu szerzenia się zarazy luterańskiej wydaliśmy mandat, aby zapowiedział wszystkim szeroko dookoła, by nie odważyli się podróżować do Wittenbergi albo do tych miejsc, w których istniałoby jakieś podejrzenie herezji, lub też wysyłać tam swoje dzieci. Ktokolwiek by zaś odważył się książki зараżone zarazą luterańską wwozić lub posługiwać się nimi prywatnie lub publicznie, ten stanie się winnym kary gardła, proskrypcji² i utraty wszystkich dóbr.

Na podstawie: *Źródła i materiały do nauczania historii*, red. S. Sierpowski, Warszawa 1998.

¹mandat – tu: zarządzenie króla

²winnym kary gardła, proskrypcji – tu: będzie podlegał karze śmierci lub wyjęciu spod prawa

Zapis, np. 1386–1434, oznacza lata panowania króla w Polsce.

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Władcą, który wystawił cytowany dokument, był

- A. Władysław Jagiełło.
- B. Kazimierz IV Jagiellończyk.
- C. Jan Olbracht.
- D. Zygmunt I Stary.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tekst do zadania 11.

My rady koronne, duchowne i świeckie i rycerstwo wszystko obiecujemy zjechać się i wspólnie akt elekcji podług woli Bożej do skutku słusznego przywieść.

A iż w Rzeczypospolitej naszej jest niezgoda niemała w sprawie religii chrześcijańskiej, zapobiegając temu, aby się z tej przyczyny między ludźmi rozterka jaka szkodliwa nie wszczęła, którą po innych królestwach jaśnie widzimy, obiecujemy to sobie wspólnie, za nas i potomków naszych, iż którzy jesteśmy różni w wierze, pokój między sobą zachować, a dla różnej wiary i odmiany w kościołach krwi nie przelewać.

Na podstawie: *Historia. Teksty źródłowe*, pod red. S. Sierpowskiego, Warszawa 1998.

Zadanie 11. (0–3)

Uzupełnij poniższy tekst, przyporządkowując w każdym zdaniu właściwą odpowiedź spośród oznaczonych literami A–C.

Przedstawione w tekście porozumienie zawarto w **11.1.** _____. W cytowanym fragmencie dokumentu szlachta gwarantowała sobie **11.2.** _____. Wspomniana w dokumencie forma wyboru króla została wprowadzona w dobie **11.3.** _____.

11.1. A. XIV w.

B. XV w.

C. XVI w.

11.2. A. przywileje ekonomiczne

B. tolerancję religijną

C. wzajemną pomoc

11.3. A. monarchii patrymonialnej

B. rządów absolutnych

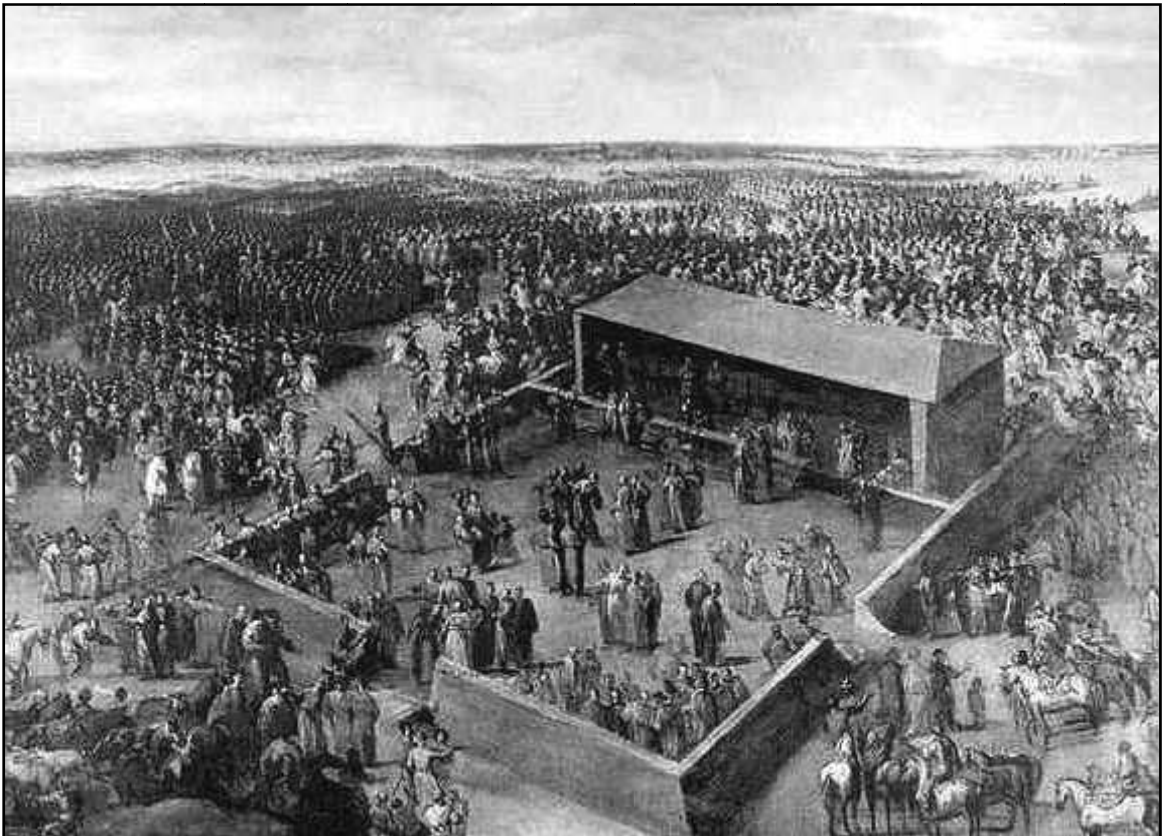
C. demokracji szlacheckiej

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tekst i ilustracja do zadania 12.

Tu mnóstwo głosem ogromnym wykrzyka,
Echo te śluby roznosi:
„Życzymy wszyscy mieć królem Henryka”.
Prymas w niebo ręce wznosi,
[...]
Piękny to widok, prawo nader chlubne,
Gdy naród króla obiera [...]

Źródło: J. U. Niemcewicz, *Śpiewy historyczne*, Kraków 2002.

Źródło: Bernardo Bellotto [za:] www.warszawska-wola.strefa.pl

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

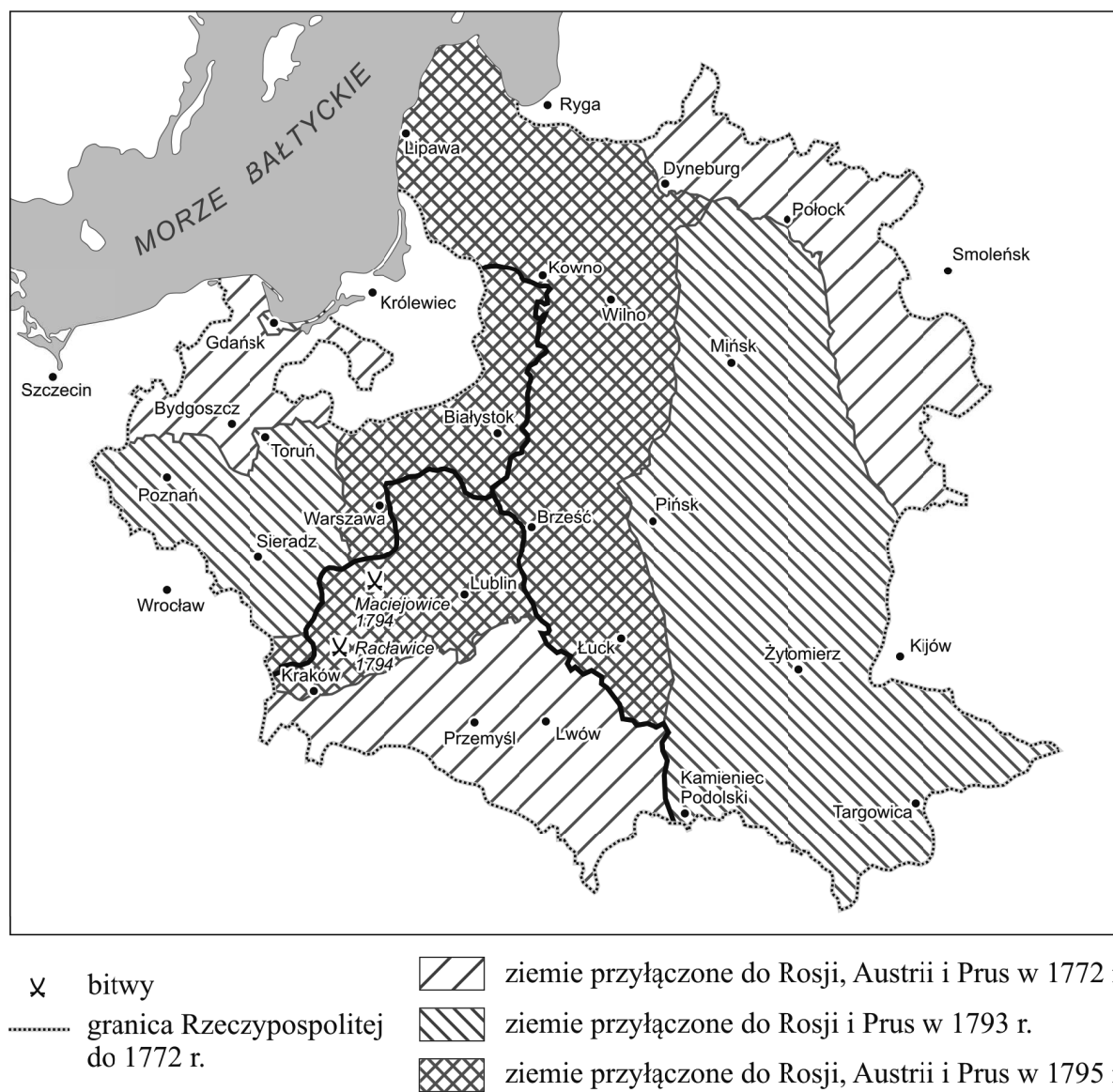
Powyższy tekst i ilustracja odnoszą się do

- A. rokoszu.
- B. wolnej elekcji.
- C. sejmiku ziemskiego.
- D. pospolitego ruszenia.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Mapa do zadań 13. i 14.

Rozbiory Rzeczypospolitej

Na podstawie: *Wielki atlas historyczny*, red. E. Olczak, J. Tazbir, Warszawa 2002.

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie utratę miast przez Rzeczpospolitą, to

- A. Warszawa → Lwów → Mińsk.
- B. Mińsk → Wilno → Bydgoszcz.
- C. Poznań → Bydgoszcz → Warszawa.
- D. Lwów → Poznań → Wilno.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Zadanie 14. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Bitwy przedstawione na mapie rozegrały się w czasie powstania

- A. Chmielnickiego.
- B. kościuszkowskiego.
- C. listopadowego.
- D. styczniowego.

Tekst do zadania 15.

Moja droga przyjaciółko, nie masz pojęcia, co to znaczy być oddzielnie zamkniętym, i to nie wiedząc, z jakiej przyczyny, nie będąc przesłuchanym i nie otrzymując choćby jednego dziennika. – Żyje się chyba po to, aby czuć, że się jest w trumnie. Gdybym przynajmniej tego okrutnego traktowania doznawał od jednego z wodzów armii austriackiej, lecz od moich kolegów – lecz od Robespierre’a, który podpisał rozkaz mego aresztowania – lecz od Republiki, dla której tyle zrobiłem! Oto mi nagroda za tyle męstwa i poświęceń!

Na podstawie: *Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, Warszawa 1999.

Zadanie 15. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania dotyczące tekstu są prawdziwe, czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Autor tekstu był przeciwnikiem ustroju republikańskiego.	P	F
Autor został aresztowany w okresie dyktatury jakobinów.	P	F

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Ilustracja do zadania 16.

Źródło: <http://www.muzeumwp.pl/emwpaedia>

Zadanie 16. (0–1)

Wybierz nazwę powstania, którego dotyczy ilustracja, i wskaż uzasadnienie wyboru spośród podanych. Zaznacz literę A albo B oraz numer 1, 2 albo 3.

A.	Powstanie listopadowe,	ponieważ ukazano	1.	atak kosynierów na pozycje wroga.
			2.	broniący się oddział partyzantów.
B.	Powstanie styczniowe,		3.	walczący oddział regularnej armii polskiej.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Tekst do zadania 17.

Przemówienie Otto von Bismarcka w sejmie pruskim

Niemcy nie patrzą na liberalizm Prus, lecz na ich potęgę. Być może Bawaria, Wirtembergia, Badenia tolerują liberalizm, ale nikt im z tego powodu nie przypisze roli Prus. Prusy zaś muszą skupić swoje siły i trzymać je na dogodny moment. Granice Prus po kongresie wiedeńskim nie sprzyjają zdrowej egzystencji państwa. Wielkich zagadnień ludzkości nie rozstrzyga się przemówieniami, uchwałami większości, lecz żelazem i krwią.

Źródło: Wielkie mowy historii, t.2, Od Lincolna do Stalina, Praca zbiorowa, Warszawa 2006.

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W przemówieniu Bismarck nawoływał, by Prusy, wykorzystując swoją potęgę, dążyły do

- A. przeprowadzenia rozbiorów Polski.
- B. zjednoczenia Niemiec.
- C. udziału w koalicji przeciw Napoleonowi I.
- D. pokonania państw ententy.

Zadanie 18. (0–3)

Uzupełnij poniższy tekst, przyporządkowując do każdego zdania właściwą odpowiedź spośród oznaczonych literami A–C.

Zastosowanie maszyny parowej w XIX w. doprowadziło w Europie Zachodniej do gwałtownych przemian gospodarczych i społecznych nazywanych rewolucją **18.1.** _____. Jednym ze skutków tych przemian był wyraźny spadek zatrudnienia w **18.2.** _____. „Warsztatem świata”, czyli krajem wówczas przodującym w zakresie uprzemysłowienia, nazywano **18.3.** _____.

18.1.	A. przemysłową	B. kulturalną	C. informatyczną
18.2.	A. rolnictwie	B. przemyśle	C. handlu
18.3.	A. Wielką Brytanię	B. Francję	C. Hiszpanię

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Teksty do zadania 19.

1. Prezes Rządu Narodowego w okresie powstania listopadowego. Przywódca ugrupowania emigracyjnego zwanego Hotelem Lambert.
2. Dyktator powstania styczniowego. Aresztowany i stracony na stokach Cytadeli Warszawskiej.
3. Historyk, prezes założonego w trakcie powstania listopadowego Towarzystwa Patriotycznego. Na emigracji kierował Komitetem Narodowym Polskim, a następnie ugrupowaniem Młoda Polska.

Zadanie 19. (0–3)

Każdemu tekstowi (1.–3.) przyporządkuj odpowiadającą mu postać – wybierz ją spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą literę.

19.1.	Tekst 1.	A	B	C	D
19.2.	Tekst 2.	A	B	C	D
19.3.	Tekst 3.	A	B	C	D

- A. Adam Jerzy Czartoryski
- B. Joachim Lelewel
- C. Romuald Traugutt
- D. Tadeusz Kościuszko

Zadanie 20. (0–2)

Spośród poniższych wydarzeń oznaczonych literami A–D wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W tabeli zaznacz litery, którymi oznaczono wybrane wydarzenia.

20.1.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
20.2.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

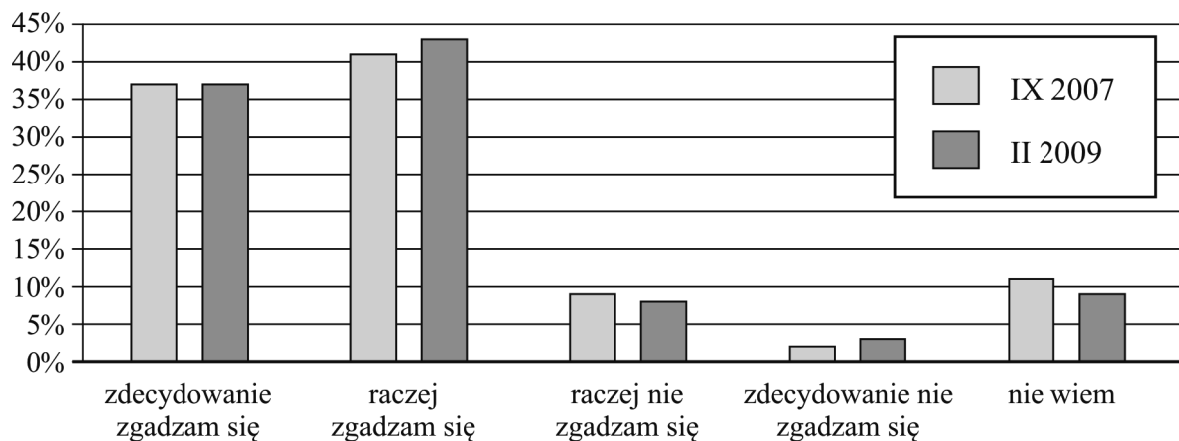
- A. Przystąpienie Rosji do I wojny światowej.
- B. Udział Rosji w III rozbiorze Polski.
- C. Przejęcie władzy przez bolszewików w Rosji.
- D. Stłumienie powstania styczniowego przez Rosję.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Diagram do zadania 21.

Dziesięć lat w NATO

Czy Pan(i) zgadza się na przynależność Polski do NATO, czy jest przeciwny(a)?

Na podstawie: Komunikat z badań CBOS. BS/38/2009.

Zadanie 21. (0–1)

Oceń, które z poniższych zdań dotyczących informacji zawartych na wykresie jest prawdziwe. Zaznacz P przy zdaniu prawdziwym.

1.	W lutym 2009 roku w porównaniu z wrześniem 2007 roku zmalał odsetek osób, które zdecydowanie nie popierały przynależności Polski do NATO.	P
2.	W lutym 2009 roku najwięcej respondentów deklarowało zdecydowane poparcie dla przynależności Polski do NATO.	P
3.	Zarówno we wrześniu 2007 roku, jak i w lutym 2009 roku ponad połowa respondentów zgadzała się na przynależność Polski do NATO.	P

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Ilustracje do zadania 22.

Źródła: <http://www.18nt.wosp.preview.jpg>
[http://www.x.garnek.pl/ga4414/\(...\)/11_listopada_2011_krakow.jpg](http://www.x.garnek.pl/ga4414/(...)/11_listopada_2011_krakow.jpg)
http://www.18nt_rmf24.pl
<http://www.18nt.fakty.interia.pl>

Zadanie 22. (0–1)

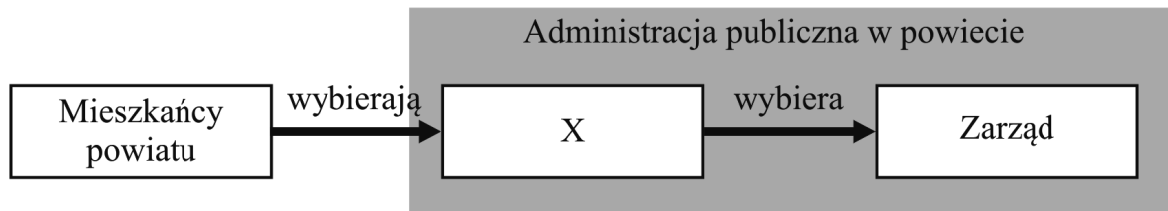
Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Ilustracja odnosząca się do jednej z form demokracji bezpośredniej została oznaczona numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Schemat do zadania 23.

Zadanie 23. (0–1)

Dokończ poniższe zdanie – wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Literą X oznaczono na schemacie

- A. burmistrza.
- B. starostę.
- C. sejmik.
- D. radę.

Zadanie 24. (0–3)

Każdemu działaniu podanemu w tabeli przyporządkuj właściwe ministerstwo – wybierz je spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę, którą oznaczono wybrane ministerstwo.

24.1.	Organizowanie pomocy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.	A	B	C	D
24.2.	Realizacja polityki w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.	A	B	C	D
24.3.	Wspieranie obywateli polskich przebywających za granicą.	A	B	C	D

- A. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- B. Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- C. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
- D. Ministerstwo Obrony Narodowej

PRZENIEŚ ROZWIĄZANIA NA KARTĘ ODPOWIEDZI!

Brudnopis

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.